

RAHAT HOIVAAN, EI VOITTOIHIN

**Vasemmistoliiton
viisi vaatimusta sosiaali-
ja terveydenhuollon
pelastamiseksi**

Johdanto	3
1 Viikossa omalle lääkärille	4
2 Perutaan 100 miljoonan euron leikkaus sosiaali- palveluihin ja vahvistetaan lastensuojelua	5
3 Suitsitaan terveystarkkinnoiden valtaa ja keskittymistä	6
4 Pysäytetään palveluiden holtiton alasajo uudistamalla rahoituslakia	7
5 Palautetaan aikuiskoulutustuki ja parannetaan sote-alan vetovoimaa.....	8
Mistä rahat?	9

JOHDANTO

Oikeistohallitus on ajamassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hallitsemattomaan kriisiin. Jo ennestään alijäämäisiä hyvinvointialueita kuritetaan valtavilla lisäleikkauksilla samalla kun hallituksella on varaa käyttää jopa 500 miljoonaa euroa vaalikaudessa Kela-korvauksien korotuksiin, jotka ovat valuneet yksityisten terveysjätien hinnankorotuksiin ilman minkäänlaista hyötyä tavallisille kansalaisille.

Julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden alasajo uhkaa johtaa kierteeseen, jossa keskittyvä terveysbisnes ahmii yhä suuremman osan verorahoista samalla, kun hoitoon pääsy ja palveluiden laatu heikkenee. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää konkreettisia keinoja julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon vahvistamiseksi, hoitoon pääsyn helpottamiseksi, palveluiden laadun parantamiseksi ja uudistuksien rahoittamiseksi.

1

VIIKOSSA OMALLE LÄÄKÄRILLE

Oikeistohallitus on heikentämässä rajusti hoitoon pääsyä perusterveydenhuollossa, kun se pidentää 14 vuorokauden hoitotakuun jopa kolmeen kuukauteen. Kolmen kuukauden hoitotakuu on kansainvälisessä vertailussa ala-arvoinen, ja esimerkiksi Ruotsissa käytössä on kolmen päivän hoitotakuu.

Samalla kun hallitus leikkaa perusterveydenhuollosta, se käyttää suunnilleen yhtä paljon rahaa yksityisen hoidon Kela-korvauksien korottamiseen. Näin siitä huolimatta, että korotukset eivät ole todistettavasti lyhentäneet hoitajonoja vaan valuneet yksityisten firmojen kasvaviin hintoihin ja voittoihin.

Toisin kuin pääministeri Orpo on julkisuudessa väittänyt, edellisen hallituksen säätämä 14 vuorokauden hoitotakuu on nopeuttanut hoitoon pääsyä merkittävästi ja toteutunut jo 91 prosentissa käynneistä. Nyt hallitus on pidentämässä hoitotakuuta jopa kolmeen kuukauteen ilmeisen virheellisillä perusteilla, mikä tulee johtamaan ainoastaan kalliimman erikoissairaanhoidon kustannuksien kasvuun, kun sairauksia ei hoideta ajoissa.

Vasemmisto haluaa käyttää yhteiset verorahamme järkevämmiin ja nopeuttaa entisestään hoitoon pääsyä julkisessa terveydenhuollossa.

Kiristäisimme kiireettömän hoidon hoitotakuun 7 päivään ja rakentaisimme omalääkäri- ja omahoitaja-mallin, joka turvaa hoidon jatkuvuuden.

Tutkimustieto osoittaa hoitosuhteen jatkuvuuden parantavan hoidon laatua, vähentävän sairastavuutta, lisäävän työ- ja asiakastyytyväisyyttä ja pienentävän kokonaiskustannuksia. Kun sote-ammattilaiset tuntevat hoidettavansa, kaikki hyötyvät. Kun kaikille turvataan pääsy omalle lääkärille viikon sisällä, terveyserot kaventuvat ja erikoissairaanhoidon kasvavat kustannukset on helpompaa saada hallintaan, jolloin pystymme parantamaan sote-palveluita kautta linjan.

Omalääkärimallin rakentamisessa voidaan hyödyntää virkasuhteisten lääkäreiden rinnalla ammatinharjoittajana työskentelyä. Toimivan ammatinharjoittajamallin edellyttämät lainsäädännölliset ja hallinnolliset uudistukset tulisi toteuttaa pikaisesti. Paljon palveluita tarvitsevien potilaiden kohdalla voidaan soveltaa omatiimimallia, jossa lääkärin ja hoitajan lisäksi voi työskennellä esimerkiksi fysioterapeutti tai sosiaalialan ammattilainen.

2

PERUTAAN 100 MILJOONAN EURON LEIKKAUS SOSIAALIPALVELUIHIN JA VAHVISTETAAN LASTENSUOJELUA

Lastensuojelu, päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä muut välttämättömät sosiaalipalvelut ovat vaarassa. Sen lisäksi, että hallitus on ajanut palveluita järjestävät hyvinvointialueet taloudelliseen ahdinkoon, sosiaalihuollon palveluihin päätettiin kehysriihessä 2024 kohdistaa erillinen 100 miljoonan euron leikkaus käytännössä ilman minkäänlaista valmistelua, vaikutuksien arviota tai käsitystä siitä kuinka säästöt voitaisiin toteuttaa.

Mediatietojen mukaan kehysriihineuvotteluita käytiin saunan lauteilla ja sosiaalihuoltoon tehtävät leikkaukset tulivat sosiaali- ja terveysministeri Juuson mukaan hänelle yllätyksenä. Vasemmistoliitto vaatii hallitusta perumaan "saunasatosen", josta päätettiin ilman asianmukaista valmistelua ja vastuuministerin tietämättä.

Suomalainen yhteiskunta maksaa lasten ja nuorten sijaishuollosta noin miljardin vuodessa. Ala on siirtynyt vahvasti voittoa tavoittelevien suurten yritysten käsiin. Vasemmistoliiton mielestä voitontavoittelu lastensuojelun sijaishuollossa tulee kieltää, ja siihen uppoavat resurssit on siirrettävä sijaishuollon vahvistamiseen, perhetyöhön ja muihin ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Lastensuojelun jälkihuollon yläikäraja tulee palauttaa takaisin 25 vuoteen ja sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimukseen esitetyistä heikennyksistä tulee luopua sekä näihin kytketyt rahoitusleikkaukset perua.

3

SUITSITAAAN TERVEYS- MARKKINOIDEN VALTAA JA KESKITTYMISTÄ

Julkisen sektorin oman palvelutuotannon alasajaminen uhkaa johtaa kierteeseen, jossa voimakkaasti keskittyvä terveysbisnes pystyy hinnoittelemaan ostopalvelut haluamallaan tavalla, mikäli hyvinvointialueilla ei ole enää omaa tuotantoa, johon siirtyä. Yleisen kustannustason ja palkkojen nousun ohella hyvinvointialueiden alijäämää ovat kasvattaneet erityisesti ostopalveluiden ja vuokratyövoiman hinnan kasvu.

Vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käyttö sekä hintataso on saatava kuriin valtakunnallisella sääntelyllä samalla kun julkista palvelutuotantoa vahvistetaan. Hallitus on keskittynyt teettämään selvityksiä aiheesta, mutta on ollut haluton viemään toteutukseen niistä nousseista ehdotuksista esimerkiksi hintakattomekanismista. Toimettomuus maksaa joka päivä.

Kolmen terveysjätin yhteenlaskettu markkinaosuus on noussut Suomessa satojen yrityskauppojen takia noin 20-30 prosentista noin 70-80 prosenttiin. Yksityisten sosiaali- ja terveyspalveluiden hinnoissa vallitsee tällä hetkellä villi länsi, eikä tilanne näytä parantuvan. Myös tutkimukset osoittavat, että isojen terveysyritysten yritysostot ovat Suomessa johtaneet hintojen nousuun.

Vasemmistoliitto on jättänyt eduskunnassa lakialoitteen, joka rajoittaisi sosiaali- ja terveyspalveluiden keskittymistä. Lakialoitteessa esitetään kilpailuviranomaisille otto-oikeutta, jonka kautta voidaan tutkia kaikkia kilpailulle haitallisia yrityskauppoja. Näin saataisiin nykyistä paremmin etukäteiskontrollin piiriin kaikki kansantalouden kannalta merkittävät yritys-järjestelyt.

PYSÄYTETÄÄN PALVELUIDEN HOLTITON ALASAJO UUDISTAMALLA RAHOITUSLAKIA

Oikeistohallitus on asettanut leikkauspolitiikallaan hyvinvointialueet kohtuuttoman tilanteeseen, jossa ne joutuvat päättämään jättävätkö ne lakisääteiset tehtävänsä hoitamatta vai rikkovatko ne sen sijaan rahoituslakia. Käytännössä kaikki hallitusta lukuun ottamatta ovat tunnustaneet sen tosiasian, että alueiden alijäämän tasapainottaminen ei onnistu vuoteen 2026 mennessä vaan tähän tarvitaan lisää aikaa.

Hallitus on kieltäytynyt alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämisestä, sillä perusteella, että taloudellisista tavoitteista on pidettävä kiinni, mutta todellisuudessa nykyisestä sääntelystä seuraava holtiton leikkauskierre uhkaa vain lisätä kustannuksia. Kun ylimitoitettut sopeutustoimet kohdistuvat ennaltaehkäiseviin ja perustason palveluihin, erikoissairaanhoidon kustannukset kasvavat ennestään ja palveluiden pitkäjänteinen kehittäminen muuttuu mahdottomaksi.

Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta tulisi välittömästi pidentää ainakin neljään vuoteen eli samanpituiseksi kuin mitä se on sosiaali- ja terveydenhuollosta aikaisemmin vastanneilla kunnilla, jotta pitkäjänteinen ja vastuullinen talouden suunnittelu olisi mahdollista.

Valtiolla pitää jatkossakin olla päävastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden rahoituksen riittävydestä, mutta alueellisen demokratian varmistamiseksi pitää pikaisesti ryhtyä toimiin hyvinvointialueiden oman tulonlähteen varmistamiseksi. Ilman verotusoikeutta hyvinvointialueet alistetaan täysin valtiovarainministeriön ohjauksen armoille, eikä suorissa kansanvaaleissa valituilla aluepäättäjillä ole tosiasiallisia mahdollisuuksia tehdä valintoja oman alueensa palvelutuotannosta.

5

PALAUTETAAN AIKUISKOULUTUSTUKI JA PARANNETAAN SOTE-ALAN VETOVOIMAA

Sote-alan työvoimapulan ratkaisemiseksi alan koulutusmääriä tulisi pystyä lisäämään, mutta hallitus on sen sijaan vaikeuttamassa etenkin aikuisten kouluttautumista lakkauttamalla aikuiskoulutustuen ja leikkaamalla ammatillisesta koulutuksesta 100 miljoonaa euroa.

Aikuiskoulutustuen kautta sote-alalle on opiskellut vuosittain jopa 10 000 ihmistä, ja etenkin kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat ovat pelänneet lakkauttamisen pahentavan työvoimapulaa kriittisellä tavalla. Vasemmistoliitto on luvannut, että kun se on seuraavan kerran hallituksessa, se palauttaa aikuiskoulutustuen.

Kaikilla hyvinvointialueilla on tehtävä yhteistyössä henkilöstön edustajien kanssa selkeät toimintasuunnitelmat siitä, minkälaisilla työnantajatoimilla hyvinvointialueet voivat kasvattaa omaa vetovoimaansa työnantajana esimerkiksi

vuokratyötä välittäviin yrityksiin nähden. Lääkäripulaan vastaamiseksi tulee ammatinharjoittajamallia kehittää julkisella sektorilla.

Myös työmarkkinapolitiikan tulee tukea sote-alan pito- ja vetovoiman vahvistamista, mikä edellyttää täyskäännöstä suhteessa Orpon hallituksen työntekijävihamieliseen linjaan. Hallituksen esittämä niin sanottu vientivetoinen palkkamalli uhkaa pudottaa sote-ammattilaiset ikuisen palkkakuoppaan, kun työriitojen sovittelija ei voisi enää esittää vientialoja korkeampia palkankorotuksia sote-alalle.

Tämä, yhdistettynä muihin työntekijöihin asemaan ja toimeentuloon kohdistuviin heikennyksiin, uhkaa ajaa ammattilaiset pois sote-alalta.

Vasemmistoliitto ei hyväksy palkkakuoppamallia ja vaatii hallitusta kunnioittamaan sopimisen vapautta sekä edistämään palkkatasa-arvoa.

MISTÄ RAHAT?

Sosiaali- ja terveydenhuollon riittävä rahoitus on merkittävässä määrin priorisointikysymys, mutta on tunnustettava, että väestön ikääntyessä sote-palveluiden kokonaisrahoitus tulee saattaa lähemmäksi pohjoismaista tasoa.

Vasemmistoliitto vahvistaisi välittömästi julkista perusterveydenhuoltoa kohdistamalla epäonnistuneisiin Kela-korvauksien korotuksiin käytetyt rahat hyvinvointialueiden rahoitukseen ja kiristämällä hoitotakuulainsäädäntöä. Myösostopalveluidenjavuokratyövoiman kuluja hillitsemällä voidaan vahvistaa julkisen sektorin omaa palvelutuotantoa.

Orpon hallituksen tekemät leikkaukset sote-rahoitukseen voidaan perua ja rahoituslakia uudistaa lisäämättä julkisen sektorin velkaantumista, mikäli edes osa vasemmistoliiton esittämistä verouudistuksista toteutettaisiin ja haitallisia yritystukia karsittaisiin.

Verotusoikeuden antaminen hyvinvointialueille voidaan toteuttaa kiristämättä pieni- ja keskituloisten verotusta, kun samalla toteutetaan sote-veroa vastaava veronalennus valtion tuloveroon.

Vasemmistoliitto vahvistaisi valtion rahoitusta sosiaali- ja terveydenhuoltoon erityisesti puuttumalla verovälttelyyn ja hyvätuloisia suosiviin verotuksen porsaanreikiin. Vasemmistoliitto ei kannata pieni- ja keskituloisten verotuksen, eikä arvonlisäveron kiristämistä.

Puuttumalla esimerkiksi useimpien asiantuntijoiden kritisoimaan listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennukseen, voitaisiin valtion verotuloja lisätä jopa 600 miljoonalla eurolla vuodessa. Säättämällä osinkoverosta vapautetuille yhteisöille maltillinen lähdevero, voitaisiin verotuloja lisätä noin 200 miljoonalla eurolla. Korottamalla kaivosvero lähemmäksi verrokkimaiden tasoa, voitaisiin verotuloja lisätä noin 100 miljoonalla eurolla.